

Statens institutionsstyrelse – Budgetunderlag 2024–2026

Statens institutionsstyrelse

Besök Svetsarvägen 10
Adress Box 1062
171 22 Solna

Telefon 010-4534000
Fax 010-4534050

E-post registrator@stat-inst.se
Internet

Org-nr 202100-4508

Vi fortsätter rusta för att möta en förändrad omvärld

Samhället förändras och vår verksamhet med den. Vi kan konstatera att vårdtyngden ökar och behoven blir mer komplexa hos placerade barn, unga och vuxna med missbruksproblem. Samtidigt ser vi också att en allt grövre kriminalitet går allt längre ned i åldrarna. Vårt ansvar att kunna möta utvecklingen och dessa skilda behov är viktigt. Det är vår högsta prioritet att vi alltid ska kunna erbjuda differentierad och individuellt anpassad vård och behandling och samtidigt säkerställa samhällsskydd och en trygghet i en säker vård- och arbetsmiljö.

Vi vårdar samhällets mest utsatta. Under 2022 ökade efterfrågan av platser inom ungdomsvården. Inom missbruksvården har efterfrågan stabiliserats med perioder av en högre beläggning. Framtiden är dock i vissa hänseenden osäker och svår att prognostisera. I Tidöavtalet och inom ramen för vissa pågående utredningar görs uttalanden som på olika sätt kan komma att påverka uppdraget för SiS. Men, fram till något annat uttrycks fortsätter vi att målmedvetet utveckla och stärka hela vårt uppdrag utifrån våra strategiska mål och vår långsiktiga verksamhetsplan.

Vi kan konstatera att SiS inom ett flertal områden saknar tillräckliga verktyg för att kunna bedriva en modern tvångsvård anpassad till de förändringar vi ser, och har sett växa fram under en längre tid. SiS har under 2022 hemställt till regeringen om ett flertal författningsmässiga ändringar, och vi presenterar ytterligare behov i detta budgetunderlag. Det är min bestämda uppfattning att de verktyg vi hemställer om är förutsättningar för att kunna bedriva en trygg och säker tvångsvård, som också är effektiv och anpassad utifrån förändringarna i samhället.

SiS behöver resursförstärkning inom tre huvudsakliga områden; differentiering av vården, kompetensförsörjning och lokalförsörjning. Det finns ett tydliga behov av minskade gruppstorlekar, förstärkt bemanning och ökad kompetens hos våra medarbetare om vi ska kunna stärka tryggheten och möta de stora vårdbehoven. Detta visar inte minst de rapporter som våra tillsynsmyndigheter IVO och JO lagt fram under året. För att kunna möta dessa förväntningar på vår verksamhet krävs mer resurser. Likaså behöver våra lokaler fortsätta att förnyas för att kunna erbjuda en trygg och säker vård- och arbetsmiljö, men även för att klara dagens förväntningar av samhällsskydd. För att klara detta krävs långsiktiga planeringsförutsättningar och ökade resurser.

Jag ser med stor tillförsikt på framtiden. Vi gör viktiga förflyttningar samtidigt som vi bedriver samhällsviktig verksamhet under dygnets alla timmar. Jag är stolt över SiS och våra medarbetare som varje dag går till jobbet med våra målgruppers bästa för ögonen.

Elisabet Åbjörnsson Hollmark
Generaldirektör

Innehållsförteckning

Vi fortsätter rusta för att möta en förändrad omvärld	2
1. Behov av förstärkt finansiering	4
Behov av finansiering	4
Behov av vårdplatser	5
2. Hemställan	6
Framställan avseende rättsligt stöd för kamerabevakningen på SiS hem	6
Framställan avseende ökad möjlighet att vårda i enskildhet för SiS hem i den högsta säkerhetsnivån	6
3. Omvärldsfaktorer som påverkar SiS	9
4. Vård av barn och unga	13
Barn och unga hos SiS	13
Differentiering av vården	13
Satsning på flickor	15
Historisk efterfrågan och platsbehov	17
Behov av planerade vårdplatser inom ungdomsvården	17
Behov av planerade platser inom den slutna ungdomsvården	19
5. Missbruksvård	22
Klienter hos SiS	22
Differentiering av vården	22
Historisk efterfrågan och platsbehov	23
Behov av planerade vårdplatser inom missbruksvården	24
6. Säkerhet och trygghet	25
7. Lokaler	27
8. Medarbetare och kompetensförsörjning	29
9. Verksamhetsutveckling	31
10. IT-stöd och digitalisering	33
11. SiS ekonomi	34
Bilaga 1 - SiS lokalförsörjningsplan	38
Bilaga 2 – Förteckning över SiS författningar	40

1. Behov av förstärkt finansiering

SiS bedömning är att anslagsnivån behöver stärkas för att kunna fortsätta med anpassad vård, utöka insatserna för flickor, föryngra och anpassa lokalerna, säkerställa kompetensförsörjning och höja nivån på kompetens samt trygga vård och arbetsmiljö.

Behov av finansiering

SiS behöver under perioden 2024-2026 fortsatt resursförstärkning för att ge barn, ungdomar och vuxna som vårdas på SiS bättre förutsättningar för ett socialt fungerande liv utan missbruk och kriminalitet och därigenom möta den omvärld och de utmaningar som i vissa delar beskrivs i det här budgetunderlaget.

Resursförstärkningen är en förutsättning för att:

- Klara uppdraget att anvisa plats till alla barn, unga och klienter.
- Anpassa och tillgodose barnens, ungas och klienternas stora vårdbehov på bästa sätt.
- Klara dagens förväntningar av samhällsskydd, trygghet och säkerhet för placerade och medarbetare.
- Säkerställa kompetensförsörjning och höja nivån på kompetensen för medarbetare.
- Föryngra och anpassa den fysiska miljön till barns, ungdomars och klienters behov.

Behov av utökat anslagsbehov sammanställs i tabellen nedan:

Tabell 1.1 Utökat anslagsbehov (mnkr)

	2024	2025	2026
Differentiering av vårdbehov	19	28	28
Implementera MSI modellen på flickhem	10	15	15
Trygga vård och arbetsmiljö	31	62	62
Säkerställa kompetensförsörjning och höja nivån på kompetens	21	21	21
Föryngring och anpassning av lokaler	16	19	22
Förstärkt bemanning på öppna platser	12	12	12
Pågående regleringsbrevsuppdrag		10	10
Totalt utökat anslagsbehov	109	167	170

Kostnader och finansiering av SiS verksamhet redovisas i tabellerna nedan:

Tabell 1.2 Kostnader SiS verksamhet 2024-2026 (mnkr)

Kostnader	2024	2025	2026
Ungdomsvården (LVU)	3 019	3 077	3 077
Sluten ungdomsvård (LSU)	312	312	312
Missbruksvården (LVM)	810	810	810
Tillkommande kostnader	352	518	525
varav differentiering av vårdbehov	60	90	90
varav implementera MSI modellen på flickhem	32	48	48
varav trygga vård och arbetsmiljö	100	200	200
varav säkerställa kompetensförsörjning och höja nivån på kompetens	68	68	68
varav förnygring och anpassning av lokaler	53	63	70
varav förstärkt bemanning på öppna platser	39	39	39
varav pågående regleringsbrevsuppdrag		10	10
Totala kostnader	4 493	4 717	4 724

Tabell 1.3 Finansiering SiS verksamhet 2024-2026 (mnkr)

Finansiering	2024	2025	2026
Avgiftsfinansierad	2 884	3 032	3 036
Anslagsfinansierad	1 609	1 685	1 688
varav anslag LVU/LVM	1 297	1 373	1 376
varav anslag LSU	312	312	312

Behov av vårdplatser

SiS ser en utveckling med en högre efterfrågan och längre vårdtider på SiS platser inom ungdomsvården. Dessutom ökar vårdtyngden vilket leder till ett behov av mindre ungdomsgrupper med ökad bemanning.

SiS bedömning är att kapaciteten behöver utökas inom ungdomsvården år 2024 -2026 för att utföra samhällsuppdraget och kunna anvisa plats omedelbart. Efterfrågan bedöms vara konstant inom missbruksvården. För närmare beskrivning se avsnitten *Vård av unga* och *missbruksvården*.

Tabell 1.4 behov av vårdplatser

	2023	2024	2025	2026
LVU	628	669	682	682
LSU	81	84	84	84
LVM	353	359	359	359
Totalt	1 062	1 112	1 125	1 125

2. Hemställan

I nedanstående kapitel belyses framställan avseende rättsligt stöd för kamerabevakningen på SiS hem och behovet av ökad möjlighet till att vårda i enskildhet för SiS hem i den högsta säkerhetsnivån.

Framställan avseende rättsligt stöd för kamerabevakningen på SiS hem

Dataskyddsombudet har under hösten 2022 genomfört en kontroll av myndighetens användning av kameror.¹ Dataskyddsombudets bedömning är att det föreligger en hög risk att nuvarande författningsstöd för kamerabevakningen genom 6 och 7 §§ lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, SoLPuL, inte kan åberopas som grund för SiS kamerabevakning som sker i verksamheten utifrån kraven i dataskyddsförordningen på en nationell föreskrift som fastställer behandlingen av personuppgifter i myndighetens verksamhet.

Integritetsskyddsmyndigheten, tidigare Datainspektionen har i ett tillsynsbeslut avseende socialutskottet i Gnosjö kommun² i november 2020, prövat frågan om 6 och 7 §§ SoLPuL kan anses utgöra en sådan nationellt kompletterande lagstiftning som fastställde utskottets behandling av personuppgifter som skedde med kamera. Dåvarande Datainspektionen ansåg att socialutskottet inte haft en rättslig grund för den kamerabevakning som skedde och det inkluderade även behandlingen känsliga personuppgifter och ålades en administrativ sanktionsavgift. Beslutet överklagades inte.

Framställan avseende ökad möjlighet att vårda i enskildhet för SiS hem i den högsta säkerhetsnivån

Vård i enskildhet innebär att den unge kan vårdas utan möjlighet att fritt träffa övriga ungdomar, men med ständig tillgång till personal. Om det krävs med hänsyn till den unges speciella behov av vård, säkerhet eller övriga intagnas säkerhet får den unge hindras från att träffa andra intagna. Det måste föreligga ett vårdbehov som tydligt kan definieras och motivera vård i enskildhet. Detta behov bör finnas tydligt beskrivet i den individuella behandlingsplan som upprättats vid hemmet. En fråga om vård i enskildhet ska prövas fortlöpande och alltid omprövas inom sju dagar från senaste prövning.

¹ SiS dataskyddsombudets rapport den 24 februari 2023, Kontroll av kamerabevakning, dnr 1.1.2–5743-2022.

² Datainspektionens tillsynsbeslut den 24 november 2020. Dnr DI-2019-7782.

SiS arbete med att minska hot och våldssituationer och minska avskiljningarna är av högsta prioritet för myndigheten. Samtidigt ser myndigheten en ökning av planerat våld mot SiS medarbetare.

Myndigheten har en mycket begränsad möjlighet att hantera allvarliga incidenter genom SiS tvångsåtgärder, särskilt när planerat våld riktas mot SiS medarbetare. Det förekommer att personal blir överfallna av intagna med olika typer av tillhyggen vid avvikningssituationer och liknande. SiS kan i sådana situationer besluta att hålla en ungdom i avskildhet. Så får dock endast ske när detta är särskilt påkallat och det finns ett pågående våldsamt beteende, vilket innebär att om ungdomen upphör med beteendet, så finns inte längre förutsättningar för beslut om avskildhet.

En läkare eller sjuksköterska ska skyndsamt yttra sig om varje åtgärd som vidtas vid beslut om att hålla i avskildhet. Om läkaren eller sjuksköterskan begär det, ska åtgärden genast avbrytas.

Lagtexten i bestämmelsen om vård i enskildhet är formulerad på ett sådant sätt att personalens säkerhet inte utgör grund för vård i enskildhet. Det är därför inte möjligt att besluta om vård i enskildhet utifrån personalens säkerhet.

SiS saknar idag verktyg för att kunna komma tillrätta med *det planerade* våldet och hot om våld som i dag riktas mot SiS medarbetare. Det innebär i praktiken att avskildhet mycket sällan tillämpas på SiS hem i den högsta säkerhetsklassen, eftersom det grävsta våldet många gånger har instrumentell karaktär utan att myndigheten kan vidta adekvata åtgärder inom ramen för bestämmelserna om de särskilda befogenheterna.

SiS ser mot denna bakgrund att det finns ett behov av i större uträkning använda sig av beslut om vård i enskildhet, i det fall det även finns en säkerhetsrisk mot medarbetare och när det gäller ungdomar med de högsta riskerna för hot, våld och avvikning med kopplingar till dödligt våld och kriminella nätverk.

SiS bedömning är att en möjlighet att besluta om vård i enskildhet med hänvisning till medarbetarnas säkerhet skulle öka förutsättningarna att säkerställa en trygg och säker arbetsmiljö för SiS medarbetare och samtidigt öka tryggheten på avdelningarna genom att skydda ungdomarnas boendemiljö från instrumentella hot.

Legala förutsättningar för att låsa rummen nattetid i SiS hem med högsta säkerhet

I syfte att kunna öka tryggheten och säkerheten för ungdomar och medarbetare som är placerade och arbetar på SiS hem med högsta säkerhet finns ett behov av legala förutsättningar att låsa rummen till ungdomarna under natten. Många av de placerade ungdomarna har ett omfattande våldskapital och utgör en risk för medplacerade ungdomar och för medarbetarna. Andelen hot och våld sker inte sällan under nätter då

bemanningen är lägre och därmed även medarbetarnas möjlighet att ingripa. Om dörrarna till bostadsrummen inte kan låsas krävs nära uppsikt och möjlighet för personal att snabbt agera i anslutning till varje boendekorridor. Den typen av bevakning kräver mycket resurser. Möjligheten att kunna låsa skulle öka säkerheten och tryggheten på avdelningarna.

3. Omvärldsfaktorer som påverkar SiS

I detta avsnitt görs en beskrivning och analys av omvärldsfaktorer som påverkar SiS verksamhet direkt eller indirekt.

SiS framtida uppdrag

SiS LSU och LVM verksamhet är under utredning och kan innebära ett ändrat uppdrag för myndigheten på sikt som medför ändrade ekonomiska förutsättningar och påverkar platsbehovet framöver.

I slutbetänkandet från samsjuklighetsutredningen föreslås att all tvångsvård vid skadligt bruk eller beroende flyttas över till regionerna.³ Detta betyder att LVM upphör och att SiS inte längre bedriver vård för vuxna med skadligt bruk eller beroende. Förslaget innebär stora ekonomiska konsekvenser för SiS och påverkar platsbehovet.

Det pågår utredning om översyn av regleringen om slutna ungdomsvård och frågan om att flytta över ansvaret för den slutna ungdomsvården från SiS till Kriminalvården utreds. Förslaget om att flytta över ansvaret för LSU verksamheten från SiS till Kriminalvården medför en osäkerhet och kan komma att förändra förutsättningarna för SiS uppdrag och verksamhet även under denna budgetperiod.

Sammanfattningsvis innebär förslagen om LSU och LVM verksamheten en osäkerhet i SiS uppdrag framöver. Om dessa förslag genomförs enligt nuvarande utformning kommer det att förändra förutsättningarna för SiS uppdrag, påverka myndighetens platsbehov och medföra stora ekonomiska konsekvenser även under denna budgetperiod.

Lagändringar, utredningar, förslag etc som påverkar SiS verksamhet

Samhällsutvecklingen under de senaste åren med brottslighet som går nedåt i åldrarna och allt yngre barn som rekryteras av kriminella gäng påverkar efterfrågan på SiS platser.

Det har genomförts flera lagändringar som inverkar på barn och ungas vårdtider. Under 2022 har vårdtider inom LVU ökat med i genomsnitt 16 procent medan den genomsnittliga verkställighetstiden inom slutna ungdomsvård har ökat med över 30 procent. De skärpta straffskalorna enligt sexualbrottsutredningen samt avskaffandet av straffreduktionen för unga över 18 år får konsekvenser inom den slutna ungdomsvården genom att verkställighetstiderna blir fler och längre.

³ Från delar till helhet - Tvångsvården som en del av en sammanhållen och personcentrerad vårdkedja SOU 2023:5

Regeringens åtgärder mot organiserad brottslighet och förslag om att lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) ska användas oftare för att skydda barn från utsatthet för våld, inklusive hedersrelaterat förtryck, eller för kriminella miljöer kan innebära att SiS även på kort sikt måste ha beredskap för att ta emot fler ungdomar.

Ökad psykisk ohälsa

Preliminära resultat från en pågående forskningsstudie från Karolinska institutet med data från år 2022, visar att en stor andel av de barn och ungdomar som var inskrivna på SiS led av psykisk ohälsa. Forskningsstudien replikerar Socialstyrelsens undersökning från år 2018 och de preliminära resultaten visar att jämfört med år 2018 hade sju procent fler barn och ungdomar minst en ställd psykiatrisk diagnos. Även andelen med psykiatrisk samsjuklighet var vanligare år 2022 än 2018.

Enligt de preliminära resultaten har 79 procent av barn och unga, och 96 procent av klienterna på SiS minst en ställd psykiatrisk diagnos. Det var dessutom vanligt att ha flera, samtidiga psykiatriska diagnoser – så kallad psykiatrisk samsjuklighet. Enligt undersökningen led cirka två tredjedelar av både barn, ungdomar och klienter av psykiatrisk samsjuklighet, med två eller fler samtidiga diagnoser. Även odiagnostiserade psykiatriska besvär var vanligt förekommande, något mer vanligt i målgruppen barn och ungdomar än hos klienterna inom missbruksvården.⁴

Flickorna utmärkte sig i resultaten av akuta tillstånd som krävt vård. Cirka 15-19 procent hade haft minst ett tillstånd av suicidbeteende, suicidförsök eller självskadebeteende, medan det var bara någon procent bland pojkarna. För klienterna var andelarna för män och kvinnor ca 4-6 procent med akuta tillstånd av suicidförsök och självskada, ca 14 procent med psykotiskt tillstånd. När det gäller kvinnor hade 19 procent haft något akut tillstånd med suicidbeteende jämfört med 7 procent för män.⁵

Sammantaget visar de preliminära resultaten att barn, unga och klienter på SiS har stora behov av psykiatrisk vård och behandling och utvecklingen pekar på att detta behov troligen ökar över tid.

⁴ Forskningsprojektet *Psykiatriska vårdbehov hos tvångsplacerade barn, ungdomar och klienter - en tvärsnittsstudie i en totalpopulation på Statens institutionsstyrelse* är etiskt godkänt av Etikprövningsmyndigheten (dnr: 2022-00910-01)

⁵ Forskningsprojektet *Psykiatriska vårdbehov hos tvångsplacerade barn, ungdomar och klienter - en tvärsnittsstudie i en totalpopulation på Statens institutionsstyrelse* är etiskt godkänt av Etikprövningsmyndigheten (dnr: 2022-00910-01)

Utmanande ekonomisk miljö

Effekter av pandemin samt kriget i Ukraina har inneburit stora störningar i globala värdekedjor med höga elpriser och breda prisökningar på livsmedel som resulterat i en hög inflationstakt. I Sverige har inflationen varit väldigt hög under hela 2022.

Enligt SCB:s rapport från 13 januari 2023 som avser inflationstakten för december 2022 har inflationstakten under december 2022 stigit till 10,2 procent⁶. Det är den högsta inflationstakten vi haft i Sverige sedan tidigt 90-tal och även en ökning från höstens siffror 2022. Riksbankens bedömning är att inflationstakten fortsatt kommer att vara hög under 2023 och osäkerheten är stor för kommande år⁷. Enligt flera bedömare kommer det att dröja innan Sverige är tillbaka till inflationsmålet.

Regeringen målar upp en dyster ekonomisk prognos för 2023 med låg konjunktur, negativ BNP tillväxt och en stor osäkerhet kring det ekonomiska läget är för kommande år.

SiS verksamhet påverkas direkt av den höga inflationen. I synnerhet hyreskostnaderna som räknas upp varje år enligt indexuppräknings som baseras på KPI för oktober månad varje år. Men även övriga driftkostnader såsom el och livsmedel ökar väsentligt.

Ansträngt arbetsmarknadsläge

Kompetensförsörjningen är en central fråga att lösa för att klara uppdraget att anvisa plats till barn, unga och vuxna. SiS har under en längre tid haft hög personalomsättning och svårigheter att rekrytera medarbetare med rätt kompetens. I synnerhet handlar det om yrkesgrupper som är kritiska för SiS verksamhet och har en direkt bäring på hur vi kan utföra vårt uppdrag. Under de senaste tre åren har antalet psykologer och behöriga lärare gått ner och det förekommer rekryteringssvårigheter även inom yrkesgruppen sjuksköterskor.

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har gjort en förstärkt tillsyn av SiS särskilda ungdomshem där flickor vårdas och konstaterat att vården behöver förbättras på ungdomshemmen i flera avseenden. IVO konstaterar att det finns ett samband mellan brister i verksamheten och personalens kompetens. På särskilda ungdomshem med hög personaltäthet, erfaren personal och låg personalomsättning förekommer färre avskiljningar och barn och unga är tryggare⁸.

⁶ Statistik från SCB

⁷ Fördjupning – Mycket talar för hög inflation i år och nästa år

⁸ Tillsyn av SiS särskilda ungdomshem 2021-2022. Redovisning av regeringsuppdrag S2021/03345

Statistik som visar arbetsmarknadsläget och utsikterna på ett respektive tre års sikt redovisas årligen i SCBs arbetskraftsbarometer. Arbetskraftsbarometern 2022 visar att det råder fortsatt mycket stor brist på både nyutexaminerade och yrkeserfarna sjuksköterskor och i synnerhet specialistsjuksköterskor inom psykiatrisk vård. Bristen på lärare är fortsatt stor och det är svårt att hitta personal inom läraryrket. Det råder även brist på yrkeserfarna psykologer⁹.

Arbetsmarknadsläget ser ansträngt ut även för behandlingspedagoger då professionell kompetens inom området är eftertraktad och konkurrensen är hård. Arbetskraftsbarometern 2022 visar att det råder brist på socionomer och likartade yrkesgrupper med yrkeserfarenhet vilket ställer höga krav på myndighetens kompetensutvecklingsinsatser.¹⁰

⁹ Arbetskraftsbarometern 2022 - Vilka utbildningar ger jobb?

¹⁰ Arbetskraftsbarometern 2022 - Vilka utbildningar ger jobb?

4. Vård av barn och unga

SiS kommer att utöka antalet vårdplatser under budgetperioden och samtidigt fortsätta med anpassad vård för alla målgrupper, i synnerhet kommer insatserna för flickor och barn samt unga med stora och sammansatta vårdbehov att utökas. Kostnader kommer att öka inom ungdomsvården under budgetperioden.

Barn och unga hos SiS

Barn och unga som placeras inom SiS har ofta stora behov av insatser i form av vårdbehov och utbildning. Många lider av psykisk ohälsa och inte sällan kommer ungdomarna från socialt utsatta miljöer och har haft problem under stora delar av sin uppväxt kopplat till familj, skola och vänner. Även den somatiska ohälsan är vanligt förekommande. En majoritet av flickorna och nästan var tredje pojke tar någon form mediciner för ett somatiskt hälsoproblem och tandvårdsbehovet är stort framförallt hos flickorna.

Vanliga orsaker till placering är missbruk och kriminalitet. Omkring tre fjärdedelar av ungdomarna är placerade på SiS med anledning av missbruk, flickor i något större utsträckning än pojkar. Kriminalitet är en placeringsorsak för sju av tio pojkar och för tre av tio flickor. Det är inte ovanligt att orsaken till placering är en kombination av dessa.¹¹

Differentiering av vården

Differentiering av vårdbehov har ökat och bedöms fortsätta. Bland annat kräver vården särskilt differentiering för SiS olika målgrupper. Utifrån JOs iakttagelser¹² bör utredas om den yngre målgruppen 9-11 år bör ha egna avdelningar vilket kan leda till ökade resurser. Även barn och unga med stora behov kräver mindre avdelningar och förstärkta personalgrupper som innebär högre kostnad per plats.

Preliminära resultat från en pågående forskningsstudie från Karolinska institutet med data från år 2022, visar att fler barn och unga på SiS lider av psykisk ohälsa än tidigare. Cirka 79 procent av de barn och unga som ingick i undersökningen hade minst en ställd psykiatrisk diagnos. De vanligast förekommande diagnoserna var ADHD, ångest, trauma/PTSD, beroende, depression, uppförandestörning, trotssyndrom. Cirka 20-30 procent uppvisade kliniska nivåer av symptom på dessa diagnoskategorier (ej

¹¹ Statens institutionsstyrelse (2022) ADAD-inskrivningsintervjuer 2021.

¹² Tillsyn av SiS särskilda ungdomshem 2021-2022. Redovisning av regeringsuppdrag S2021/03345

depression) utan att ha en ställd diagnos. Den psykiatriska belastningen medförde att de placerade ofta behövde akuta insatser eller vård. Drygt 36 procent av barnen och ungdomarna hade haft minst ett akut tillstånd som krävt vård, de senaste sex månaderna.¹³

SiS bedömning är att det finns ett stort behov av anpassad vård för barn och unga med omfattande psykiatrisk och neuropsykiatrisk problematik. SiS har inrättat särskilt förstärkta avdelningar (SFA) för barn och unga på fyra ungdomshem där vi ser att barn och ungas behov av vård kan tillgodoses i betydligt högre utsträckning. Utvärdering av arbetet vid de särskilt förstärkta avdelningarna visar på positiva resultat bland annat i minskat våldsanvändning och minskat antal avskiljningar på SFA-avdelningarna.

Under de kommande åren behöver SiS fortsätta anpassa och differentiera vården för att tillgodose barnens och ungas vårdbehov på bästa sätt. Detta medför ökade kostnader. Kostnaden för en särskilt förstärkt avdelning med fyra platser är över 20 mnkr och platskostnaden ligger nästan dubbelt så högt jämfört med en ordinarie avdelning.

Under 2023 kommer SiS att starta avdelningar för barn och unga med särskilda tillsynsbehov (STB) och därmed öka differentieringen även för andra målgrupper. Dessa avdelningar kommer som mest att ha sex barn och unga placerade. Lokalernas utformning och lämplighet har beaktats i planeringen av vilka avdelningar som är lämpliga för uppdraget. Den här typen av avdelningar för barn och unga med särskilt tillsynsbehov kommer att finnas för samtliga målgrupper och målet är att ge en kvalitativ vård för dessa barn och unga och minska behovet av att tillfälligt tvingas stänga ner hela eller delar av avdelningar.

Införandet av avdelningar för barn och unga med särskilt tillsynsbehov kommer att medföra förstärkt bemanning och ökade kostnader per plats. Bedömningen är att behovet av personaltäthet på dessa avdelningar är jämförbar med en SFA-avdelning. Detta motsvarar en kostnadsökning med cirka 1,5 mnkr per plats och totalt 60 mnkr för 40 platser. Det ökade anslagsbehovet för att finansiera platser med särskilt tillsynsbehov inom ungdomsvården uppgår till 19 mnkr årligen för 2024-2026.

Tillsammans med 4 regioner provas former för integrerad vård utifrån ett regeringsuppdrag som samordnas av Socialstyrelsen och ska slutredovisas 2025. Projektet syftar till att utveckla och förbättra vården för de placerade barn och unga

¹³ Forskningsprojektet *Psykiatriska vårdbehov hos tvångsplacerade barn, ungdomar och klienter - en tvärsnittsstudie i en totalpopulation på Statens institutionsstyrelse* är etiskt godkänt av Etikprövningsmyndigheten (dnr: 2022-00910-01)

som bedöms ha stora behov av både social och psykiatrisk vård. SiS bedömning är att detta är ett arbete som både behöver fortsätta men också utökas efter 2025.

SiS har successivt implementerat tjänsten mottagning och behovsbedömning som kommer helt att ersätta tjänsterna akut och utredning under 2023. Det nya stegvisa arbetssättet förväntas underlätta behandlingsplanering och möjliggöra snabbare återkoppling till socialtjänsten när det gäller rekommendationer om fortsatta insatser. I förlängningen förväntas det innebära ökad differentiering, ökad flexibilitet och snabbare genomströmning.

Det pågår även arbete med att utveckla vårdkedja, utslussning och eftervård inom både LVU och LSU. Behovet av en hållbar vårdkedja som innebär att öppna platser ska kunna tillhandahållas inom ramen för placeringen vid ett ungdomshem behöver säkras. För att kunna erbjuda en trygg vård och behandling på de öppna avdelningarna behöver antalet medarbetare öka, särskilt på natten och helgerna. Detta kommer att innebära en kostnadsökning för myndigheten. Kostnaden beräknas till cirka 39 mnkr, vilket innebär behov av anslagsförstärkning med 12 mnkr årligen.

Satsning på flickor

Inom myndigheten har uppmärksammats att gruppen flickor har högre avskiljningstal och i högre grad rapporterar upplevd otrygghet under placeringstiden på SiS än vad pojkar gör. Förekomsten av både självskadebeteende och suicidförsök är också högre hos flickor än hos pojkar.

Flickorna utmärker sig i resultaten av akuta tillstånd som krävt vård. Enligt preliminära resultat från en pågående forskningsstudie hade 15-19 procent av flickorna haft minst ett tillstånd av suicidbeteende, suicidförsök eller självskadebeteende, medan det bara var någon procent bland pojkarna. Det genomförs även akuta insatser på SiS till följd av olika psykiatriska tillstånd. För barn och ungdomar hade 43 procent av flickorna och nio procent av pojkarna någon gång under de senaste sex månaderna fått en sådan akut insats, enligt de preliminära resultaten.¹⁴

De uppmätta skillnaderna mellan könen talar för att det finns behov hos gruppen flickor som myndigheten inte har kunnat möta på ett tillfredställande sätt. Mot den bakgrunden har myndigheten beslutat om en samlad satsning för att möta behov hos gruppen flickor.

¹⁴ Forskningsprojektet *Psykiatriska vårdbehov hos tvångsplacerade barn, ungdomar och klienter - en tvärsnittsstudie i en totalpopulation på Statens institutionsstyrelse* är etiskt godkänt av Etikprövningsmyndigheten (dnr: 2022-00910-01)

Den samlade satsningen innebär att vissa avdelningar med uppdrag att behandla målgruppen får ett minskat antal platser. Att minska antalet platser på vissa avdelningar har syftat till att stärka personaltätheten och att minska gruppstorleken och på så sätt öka förutsättningarna för att bättre kunna möta behoven hos gruppen flickor, och därigenom minska avskiljningstal och vård i enskildhet. SiS avser att fortsätta med denna satsning.

Det kommer att krävas ytterligare insatser för att förbättra vården och behandlingen för flickor som medför ökade kostnader per plats. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har gjort en förstärkt tillsyn av SiS särskilda ungdomshem där flickor vårdas och konstaterat att vården behöver förbättras på ungdomshemmen i flera avseenden¹⁵. Även Statskontoret har tidigare fått i uppdrag att analysera förutsättningarna för myndigheten att bedriva ändamålsenlig vård med särskilt fokus på vård av flickor.

SiS har sedan 2020 genomfört ett pilotprojekt på tre institutioners behandlingsavdelningar. Pilotprojektet multisystematisk institutionsvård (MSI) utgår ifrån en forskningsbaserad modell för institutionsvård och handlar om att pröva ett formaliserat sätt att organisera och resurssätta arbetet på behandlingsavdelning. Under 2022 har projektet utvärderats och resultatet visar på positiva resultat bland annat uppgav flickor i pilotprojektet att de känt sig mycket tryggare jämfört med jämförelsegruppen och även familjearbetet i pilotprojektet uppskattades. MSI modellen innebär förstärkning av bemanningen med behandlingssekreterare samt familj och nätverksbehandlare.

SiS utreder även möjligheterna att erbjuda TFCO (Treatment Foster Care Oregon) metoden till ett antal strategiskt utvalda ungdomshem som har förutsättningar för metoden. Metoden har sin grund i social inlärningsteori och syftar till att främja skyddsfaktorer som stödjande vuxenrelationer och positiva sociala aktiviteter. I dagsläget används TFCO som behandlingsmetod vid ett ungdomshem. SiS återkommer om kostnadsredovisning efter genomfört utredning.

Sammantaget behöver SiS under kommande år fortsätta arbetet med att minska gruppstorleken på flickavdelningar och stärka personaltätheten, stärka kompetensen och samtidigt överväger SiS att implementera MSI modellen till samtliga hem och TFCO modellen till ett antal strategiskt utvalda hem. Detta innebär förstärkt bemanning. Kostnaden för att införa MSI modellen på samtliga flickinstitutioner

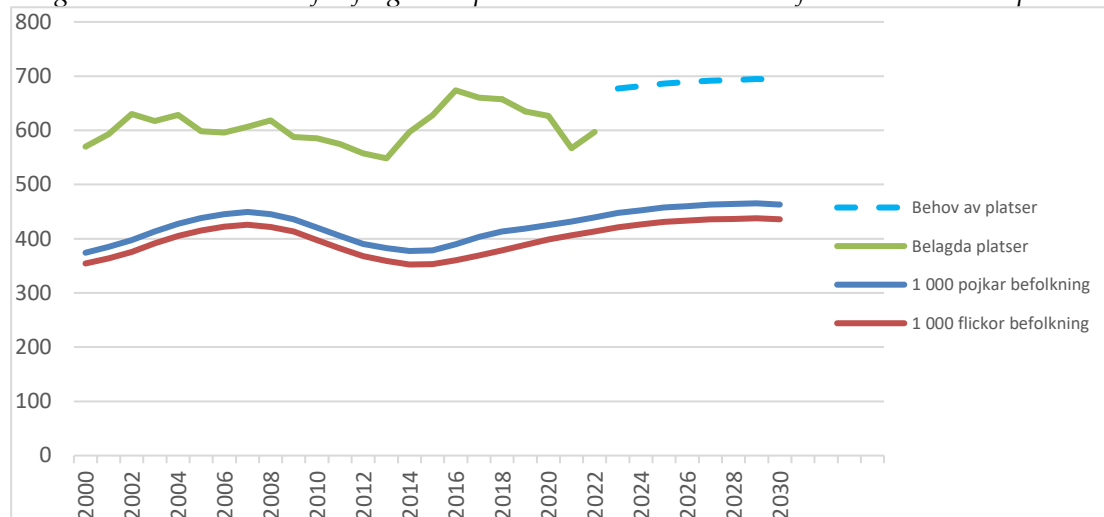
¹⁵ Tillsyn av SiS särskilda ungdomshem 2021-2022. Redovisning av regeringsuppdrag S2021/03345

beräknas till cirka 48 mnkr, vilket innebär behov av anslagsförstärkning med 10 mnkr år 2024 och 15 mnkr år 2025-2026.

Historisk efterfrågan och platsbehov

Under 2022 har efterfrågan på SiS platser inom ungdomsvården ökat jämfört med föregående år. I genomsnitt har 30 platser fler varit belagda under året jämfört med föregående år. Även vårdtiderna för de flesta målgrupper har ökat. I diagrammen nedan visas utvecklingen av efterfrågan av platser och behovet av platser. Beräkningarna används som en faktor i bedömningen av planerade platser framöver.

Diagram 4.1 Historisk efterfrågan av platser i LVU och LSU och framtida behov av platser¹⁶

Källa: SCB befolkningsprognos och SiS årsredovisning 2000–2022.

Diagrammet visar att inom ungdomsvården har behovet av platser i huvudsak följt befolkningsutvecklingen. Ökningen 2015-2017 var en konsekvens av det ökade antalet ensamkommande barn och ungdomar. Efterfrågan på platser har emellertid minskat mellan år 2018 och 2021 men har börjat öka igen år 2022.

Behov av planerade vårdplatser inom ungdomsvården

SiS har under 2022 haft svårigheter att anvisa plats till alla de barn och unga som socialtjänsten ansökt om plats för. Svårigheterna har drabbat i synnerhet flickor både skolpliktiga och icke skolpliktiga som bedömts ha haft behov av vård inom SiS.

¹⁶ Behovet av framtida platser beräknas utifrån en kombination av den historiska utvecklingen på belagda platser där för varje år tas genomsnittet av belagda platser plus lutningskoefficienten för belagda platser sedan år 2000 och befolkningsprognosen som divideras med 1000 och genomsnittet för de högsta tre åren för belagda platser.

Justitieombudsmannen (JO) har riktat allvarlig kritik för den bestående platsbristen vid SiS ungdomshem och konstaterar i beslutet att SiS haft betydande svårigheter att uppfylla lagstadgade skyldigheter att anvisa akutplatser ända sedan hösten 2021.¹⁷

Barn och unga som vårdas inom SiS har ofta mycket stora vårdbehov och målgrupperna skiljer sig mycket från varandra. De olika målgrupperna ställer krav både på differentiering och specialisering vid de särskilda ungdomshemmen. Arbetet med att placera barn och unga kompliceras även av att det bland vissa av ungdomarna finns kopplingar till olika kriminella nätverk som kräver att barn och unga inte ska placeras på samma avdelning.

SiS ser även en utveckling med längre vårdtider och färre barn och unga som skrivs ut, vilket direkt påverkar tillgången på platser. Även svårigheter med rekrytering och renoveringsbehov påverkar tillgången på platser. Ovanstående faktorer bidrar till en målkonflikt i att omedelbart placera och innebär att SiS måste planera för en högre kapacitet av platser under perioden 2024-2026.

Justitieombudsmannen (JO) har riktat kritik för att SiS prognoser över efterfrågan inte har stämt¹⁸. I platsbehovet och antal planerade platser för budgetperioden 2024-2026 har beaktats både interna och externa faktorer. De interna faktorerna avser myndighetens kapacitet på boenderum, lokalernas befintliga skick och platsdifferentiering för olika målgrupper. I planeringen av platser har även hänsyn tagits till bortfall av 15-20 procent av kvantiteten planerade platser, då myndigheten tvingas stänga ner tillfälligt under året hela eller delar av avdelningar på grund av vårdaspekter, akuta renoveringar, skadegörelse eller svårigheter med bemanning och kompetensförsörjning.

De externa faktorer som påverkar efterfrågan och behovet av planerade platser är samhällsutveckling och åtgärder inom ungdomsbrottsligheten som påverkar vårdtider, lagändringar och utredningar som bedöms påverka både efterfrågan och vårdtider samt utvecklingen inom HVB, familjehem samt kommunernas alternativa vårdlösningar.

¹⁷ Initiativ om platsbristen på Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem – Beslutsdatum 2023-02-08, Dnr 5633 -2022

¹⁸ Initiativ om platsbristen på Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem – Beslutsdatum 2023-02-08, Dnr 5633 -2022

Ovanstående faktorer har beaktats i analysen av framtida platsbehov och planering av platser för budgetperioden. I tabellen nedan framgår planerade platser för 2023 och SiS behov av planerade platser under 2024 - 2026.

Tabell 4.1 Behov av vårdplatser ungdomsvården

	2023	2024	2025	2026
LVU	628	669	682	682
LSU	81	84	84	84
Totalt	709	753	766	766

SiS planerade platser 2023 är färre jämfört med 2022 och detta är ett led i utvecklingen av myndighetens platsplanering och differentiering av vårdbehovet. Minskningen av planerade platser inom ungdomsvården är kopplat till komplexiteten i vårdbehovet hos de barn och unga som placeras på myndigheten. För att bättre möta vårdbehovet hos placerade barn och unga och minimera riskerna att tvingas stänga ner avdelningar kommer SiS att vårda färre barn och unga på särskilt utpekade avdelningar och även stärka bemanningen på dessa avdelningar.

SiS bedömning för budgetperioden är att kapaciteten behöver utökas jämfört med BU 2023-2025. SiS ser en stigande efterfrågetrend med längre vårdtider och en samhällsutveckling där brottsligheten går ner i åldrar och blir all grövre. Regeringens åtgärder mot organiserad brottslighet med skärpta straffskalor samt pågående utredningar och förslag förväntas öka efterfrågan på SiS platser och öka vårdtiderna.

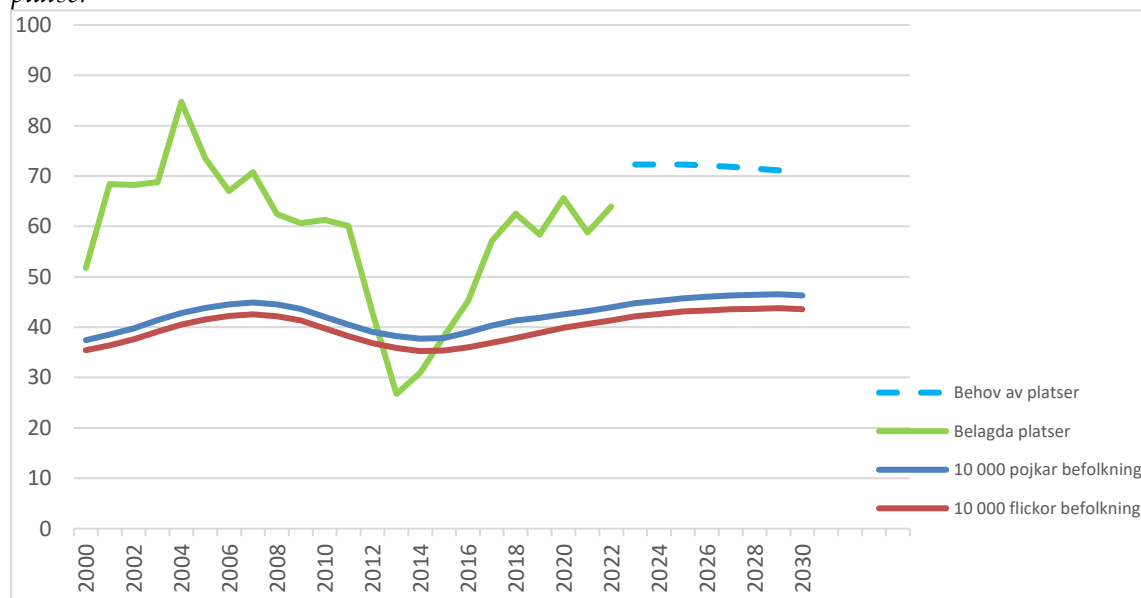
Behov av planerade platser inom den slutna ungdomsvården

I detta avsnitt görs en fördjupning av behovet av platser inom den slutna ungdomsvården.

Under 2022 har efterfrågan inom LSU ökat jämfört med föregående år men variationerna under året har varit stora där första halvåret har kännetecknats av väldigt hög efterfråga medan efterfrågan under andra halvåret har varit lågt. I genomsnitt har 5 platser fler varit belagda under året jämfört med föregående år.

I diagrammen nedan beskrivs utvecklingen av efterfrågan av platser och behov av platser inom slutna ungdomsvård.

Diagram 4.2 Historisk efterfrågan av platser i den slutna ungdomsvården och framtida behov av platser¹⁹

Källa: SCB befolkningsprognos och SiS årsredovisning 2000-2022.

Diagrammet visar att efterfrågan av platser inom den slutna ungdomsvården har varierat. Variationerna kan kopplas till antalet unga som verkställer sluten ungdomsvård är få och därmed kan fluktuera mellan åren. Samtidigt är efterfrågan stigande under åren 2013-2019 och förändringarna är små under åren 2020-2022.

SiS har ökat antalet platser inom den slutna ungdomsvården. Ökningen av platser för LSU är starkt kopplat till renodling av vissa avdelningar enbart för verkställighet av sluten ungdomsvård och därmed skapat en tydligare differentiering av platserna. Detta kan medföra en mindre flexibilitet i hur platserna kan användas, och därmed ökar behovet av antalet platser. Behovet av fler platser bedöms också drivas av de skärpta straffskalorna enligt sexualbrottsutredningen samt förslaget om att ta bort straffreduktionen för unga över 18 år, vilket bedöms få konsekvensen att fler döms till sluten ungdomsvård och att verkställighetstiderna blir längre. Regeringens åtgärder mot organiserad brottslighet kan också ge effekt på behovet av antal platser inom den slutna ungdomsvården.

¹⁹ Behovet av framtida platser beräknas utifrån en kombination av den historiska utvecklingen på belagda platser där för varje år tas genomsnittet av belagda platser plus lutningskoefficienten för belagda platser sedan år 2000 och befolkningsprognosen som divideras med 1000 och genomsnittet för de högsta tre åren för belagda platser.

SiS har omorganiserat ungdomshemmen som ska ta emot ungdomar som verkställer sluten ungdomsvård för att vid placering helt och hållet skilja ungdomar som vårdas enligt lagen om vård av unga (LVU) från ungdomar som verkställer sluten ungdomsvård. Den slutna ungdomsvården är nu koncentrerat till fem ungdomshem. Detta innebär även en mindre geografisk fördelning över landet vilket kan försvåra kontakt med familjen och socialtjänst, vilket inte kan anses vara till barns och ungas bästa. Beslutet har även försvårat ändamålsenliga placeringarna och omplaceringar. Exempelvis målskamrater, tillhör rivaliserande gäng m.m. SiS överväger om att finansiera logi och resor för vissa besök av anhöriga till LSU ungdomar. SiS anser att involvering av anhöriga ökar kvaliteten i SiS vård och behandling. Kostnaden för att finansiera anhörigas resor och logi bedöms uppgå till cirka 4 mnkr.

Säkerheten på LSU institutioner har väsentligt förbättrats under 2022. Två LSU hem har klassificerats till den högsta säkerhetsnivån. Flera åtgärder har vidtagits för att komma tillrätta med säkerhetsarbetet. SiS har infört centralvakter, utökat grundbemanningen och förstärkt arbetsledning under kvällar och helger på ungdomshem i högsta säkerhetsnivå. Detta har utmynnat i en rad förbättringar, framförallt avseende avvikningar inom LSU som har minskat kraftigt.

5. Missbruksvård

SiS bedömning är att behovet av platser inom missbruksvården är oförändrat men samtidigt bedöms kostnaderna öka som en följd av differentiering av vården.

Klienter hos SiS

Klienter som vårdas enligt LVM har ofta stora psykiatriska och somatiska vårdbehov och merparten har problem inom ett flertal områden i livet. För personer som vårdas med stöd av LVM kan hälsotillståndet vara livshotande.

Det har skett en viss förändring av missbruksbilden bland klienterna. Alkohol är fortfarande den primära drogen men har minskat över tid. Mellan åren 2001 och 2009 var alkohol primärdrog för 53–63 procent av klienterna, men sjönk markant efter 2009. Andelen klienter med opioider som primärdrog har ökat och år 2020 utgjorde opioider primärdrog för 23 procent av klienterna, vilket kan jämföras med 14 procent för år 2009. Opioider är den vanligaste primärdrogen för klienter i åldersgruppen 18–44 år.²⁰ Även andelen klienter med centralstimulerande medel som primärdrog har ökat.

Differentiering av vården

Differentieringen av vårdbehov har ökat även inom missbruksvården och det finns ett stort behov av anpassad vård för individer med omfattande psykiatrisk och neuropsykiatrisk problematik. Det finns en hög grad av samsjuklighet bland klienterna och vissa klienter lider av svåra psykiatriska tillstånd såsom psykossjukdomar.

Preliminära resultat från Karolinska institutets forskningsstudie med data från år 2022, som nämnts ovan, visar att 96 procent av klienterna har minst en ställd psykiatrisk diagnos. Cirka tre fjärdedelar av klienterna led av psykiatrisk samsjuklighet, med två eller fler samtidiga diagnoser. Den psykiatriska belastningen medför att de placerade ofta behöver akuta insatser. Drygt 35 procent av klienterna hade haft minst ett akut tillstånd som krävt vård, under de senaste sex månaderna. Andelen akuta tillstånd av suicidförsök låg på 7 procent medan 6 procent hade haft akut tillstånd med självskada, och 17 procent med psykotiskt tillstånd. Cirka 19 procent av kvinnorna hade haft något akut tillstånd med suicidbeteende medan siffran för män låg på 7 procent enligt de preliminära resultaten.²¹

²⁰ Statens institutionsstyrelse (2020) Substansanvändning hos personer vårdade enligt LVM.

²¹ Forskningsprojektet *Psykiatriska vårdbehov hos tvångsplacerade barn, ungdomar och klienter - en tvärsnittsstudie i en totalpopulation på Statens institutionsstyrelse* är etiskt godkänt av Etikprövningsmyndigheten (dnr: 2022-00910-01)

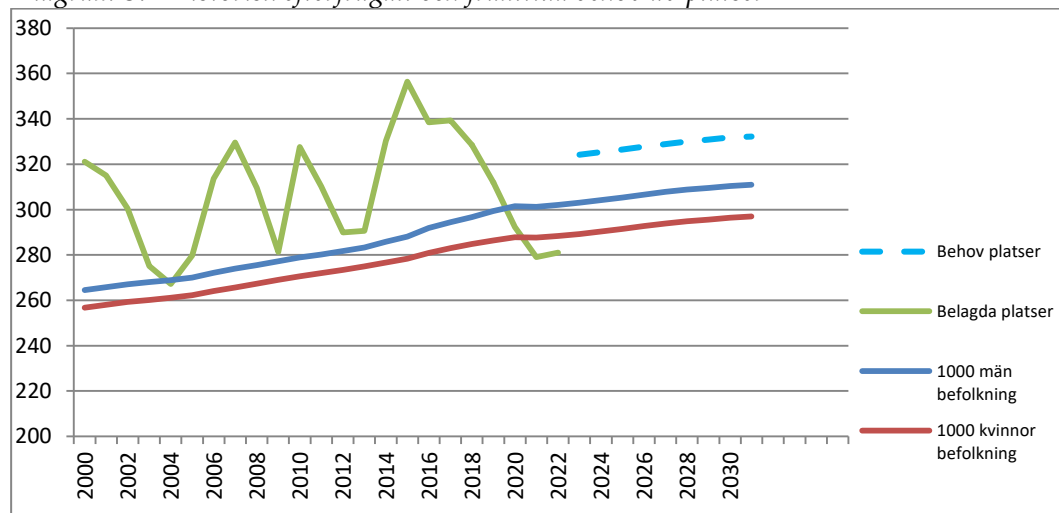
SiS har öppnat en särskilt förstärkt avdelning (SFA) under 2022 och öppnar ytterligare en särskilt förstärkt avdelning under 2023 inom LVM. Antalet vårdplatser på de särskilt förstärkta avdelningarna är färre än på övriga SiS-avdelningar och personaltätheten är högre. Utvärdering av arbetet vid den särskilt förstärkta avdelningen visar på positiva resultat bland annat en sjunkande trend för avskiljning på SFA avdelning inom LVM.

Under de kommande åren kommer SiS behöva utöka ytterligare antalet platser för klienter med stora behov vilket medför ökade kostnader. Kostnaderna för att utöka antalet platser för klienter med stora behov uppskattas till 30 mnkr eller en förstärkning av anslaget med 9 mnkr från och med år 2025.

Historisk efterfrågan och platsbehov

Under 2022 har efterfrågan på SiS platser ökat marginellt jämfört med föregående år. I genomsnitt har 2 platser fler varit belagda under året jämfört med föregående år. Diagrammet nedan beskriver utvecklingen av efterfrågan av platser och framtida platsbehov. Denna beräkning används som en faktor i bedömningen av planeringen av platser.

Diagram 5.1 Historisk efterfrågan och framtida behov av platser ²²

Källa: SCB befolkningsprognos och SiS årsredovisning 2000-2022.

²² Behovet av framtida platser beräknas utifrån en kombination av den historiska utvecklingen på belagda platser där för varje år tas genomsnittet av belagda platser plus lutningskoefficienten för belagda platser sedan år 2000 och befolkningsprognosen som divideras med 1000 och genomsnittet för de högsta tre åren för belagda platser.

Diagrammet visar att efterfrågan av platser inom missbruksvården över tid har följt befolkningsutvecklingen. Under de senaste åren har efterfrågan på platser gått ner. Jämfört med tidigare fluktuationer av efterfrågan har denna minskning pågått under en längre tid men har stabiliserats under 2022. Beräkningarna av behovet av platser framöver visar att efterfrågan kommer att ligga på en konstant nivå.

Behov av planerade vårdplatser inom missbruksvården

Platsbehov och antal planerade platser för kommande år påverkas av både interna och externa faktorer. De interna faktorer som påverkar antalet planerade platser är myndighetens kapacitet på boenderum, lokalernas befintliga skick, platsdifferentiering för olika målgrupper och vårdbehov. I planeringen av platser måste även hänsyn tas till bortfall av 15-20 procent av kvantiteten planerade platser, då myndigheten tvingas stänga ner tillfälligt under året hela eller delar av avdelningar på grund av vårdaspekter, akuta renoveringar, skadegörelse eller svårigheter med bemanning och kompetensförsörjning.

De externa faktorer som bedöms påverka behovet av planerade platser inom missbruksvården är efterfrågetrenden på platser, kommunernas ekonomi, lagändringar, utvecklingen inom HVB hem samt kommunernas alternativa vårdlösningar.

Ovanstående faktorer beaktas i analysen av framtida platsbehov och planering av platser för budgetperioden. I tabellen nedan framgår planerade platser för 2023 och SiS behov av planerade platser under 2024 - 2026.

Tabell 5.1 Behov av vårdplatser missbruksvården

	2023	2024	2025	2026
LVM	353	359	359	359

SiS planerade platser 2023 är färre jämfört med 2022 och minskningen beror på aktuella renoveringsbehov inom missbruksvårdens lokaler.

SiS bedömning för budgetperioden 2024-2026 är att platsbehovet är oförändrat jämfört med BU 2023-2025. Missbruksvården har under en längre period haft en nedåtgående trend som har stabiliserats under 2022 men samtidigt är det svårt att se några indikatorer som pekar mot en högre efterfråga under budgetperioden. Detta i synnerhet med tanke på att Sverige bedöms gå in i en lågkonjunktur under 2023.

6. Säkerhet och trygghet

SiS bedömning är att satsningar inom säkerheten för att klara dagens förväntningar av samhällsskydd, trygghet och säkerhet för placerade och medarbetare kommer att innebära ökade kostnader under en längre tid.

Säkerhet

För att SiS ska kunna bedriva en vård och behandling av god kvalitet och ha en trygg och säker arbetsmiljö behöver säkerheten vara hög.

Det har skett en kraftig förstärkning av SiS säkerhetsorganisation under 2021-2022. Samtliga institutioner har en tilldelad säkerhetssamordnare. Bemanningen i den nationella utbildningsorganisationen har dubblerats för att kunna möta de behov av fortbildning i konflikthantering som föreligger i myndigheten. Varje institution har från och med 2022 en lokalt upprättad larmorganisation som består av en larmgrupp och en larmledare.

SiS har beslutat en femårsplan för säkerhetsklassning av ungdomshem där 15 av SiS institutioner ska klassificeras in i säkerhetsnivå till år 2026. Under 2022 har tre institutioner klassificerats. Centralvakter och ökad arbetsledning har införts. Även bemanningen har förstärkts på ungdomshem i högsta säkerhetsnivå.

En visselblåasarfunktion är inrättad och SiS har även beslutat att införa tjänstekläder för verksamhetsnära personal. Kostnaderna för tjänstekläder uppgår till 10 miljoner kronor.

Det har även vidtagits åtgärder inom informationssäkerhetsområdet som har bidragit till ett ökat medvetande om hot och risker mot SiS informationstillgångar.

Trots den kraftiga förstärkningen är resan lång inom säkerhetsområdet. Myndigheten bedömer att det kommer att ta upp till tio år innan alla institutioner är säkerhetsklassificerade. Därutöver finns det stora behov av att ytterligare förstärka den tekniska och fysiska säkerheten samt informationssäkerhetskulturen.

Trygg vård och arbetsmiljö

Arbetsmiljöverket beslutade 2021 om ett föreläggande med vite angående bland annat ensamarbete. Enligt föreläggandet ska SiS bland annat vidta åtgärder för att säkerställa att arbetsuppgifter som innebär påtaglig risk för våld eller hot inte utförs som

ensamarbete.²³ SiS har implementerat en ny metod för säkerhetsbedömningar av ungdomar och klienter och beslutat att förstärka grundbemanningen och öka chefsnärvaron under helger och kvällar i ungdomshem med högsta säkerhet för att trygga vårdmiljön och säkerställa att farligt ensamarbete inte ska förekomma.

I syfte att kunna öka tryggheten och säkerheten för ungdomar och medarbetare som är placerade och arbetar på en SiS hem med högsta säkerhet bör de legala förutsättningarna för att låsa rummen till ungdomarna under natten utredas. Många av de placerade ungdomarna har ett omfattande våldskapital och utgör en risk för medplacerade ungdomar och för medarbetarna. Andelen hot och våld sker inte sällan under nätter då bemanningen är lägre och därmed även medarbetarnas möjlighet att ingripa. Om dörrarna till bostadsrummen inte kan låsas krävs nära uppsikt och möjlighet för personal att snabbt agera i anslutning till varje boendekorridor. Den typen av bevakning kräver mycket resurser. Möjligheten att kunna låsa skulle öka säkerheten och tryggheten på avdelningarna.

SiS har tagit fram en ny metod för säkerhetsbedömningar och gjort en förflyttning i syfte att stärka upp säkerheten inom myndigheten. Denna förflyttning innebär att arbetet med att tillgodose enskildas rättigheter och vissa aktiviteter blir mer resurskrävande än tidigare. Där det enligt den nya metoden kan komma att krävas att tre medarbetare närvarar med ett barn, ungdom eller klient vid en utevistelse/promenad efter säkerhetsbedömning vilket är mer resurskrävande än tidigare krav om högst två.

Myndigheten har förstärkt bemanningen och arbetsledning på två ungdomshem med högsta säkerhetsnivå. Kostnadsökningen uppgår till 25 mnkr.

Tryggare vård och arbetsmiljö för både barn, unga, klienter och medarbetare är ett högt prioriterat område för SiS och myndigheten ämnar fortsätta öka bemanningen på övriga SiS hem för att säkerställa en tryggare vård och undvika förekomsten av farligt ensamarbete.

Kostnadsökningen beräknas uppgå till 100 mnkr år 2024 och 200 mnkr år 2025-2026. Detta motsvarar förstärkt anslagsbehov med 31 mnkr år 2024 och 62 mnkr år 2025-2026.

²³ Arbetsmiljöverket (2021) Beslut 2021/ 025179.

7. Lokaler

SiS bedömning är att omställningen till ändamålsenliga lokaler kommer att innebära ökade kostnader under en längre tid. Kostnaden för att genomföra lokalförsörjningsstrategin, med nya åtaganden, kommer inte att kunna finansieras med en anslagsnivå som motsvarar de föreslagna anslagen i budgetperioden. En bidragande orsak är nuvarande inflationsutveckling.

En fysisk miljö som är väl anpassad till barns, ungas och klienters behov är en förutsättning för att det arbete SiS bedriver ska få önskad effekt. Lokaler är en stor kostnad för myndigheten och de beslut som fattas om lokaler får påverkan på myndighetens kostnader under lång tid.

En stor utmaning för myndigheten utgörs fortsatt av SiS lokalbestånd som är gammalt, i vissa delar inte ändamålsenligt och värdigt att bedriva statligt tvångsvård av barn, unga och vuxna. SiS kan inte alltid leva upp till kravet på rätt till daglig vistelse utomhus på vissa SiS hem och har även problem med för få vård i enskildhets lokaler på vissa SiS hem samt avsaknad av eller långa avstånd till avskiljningsrum. Dessa brister tar i anspråk stora personalresurser.

SiS har under 2022 tecknat nya hyresavtal på nyproduktioner vilket innebär att myndigheten 2024 kommer att ha ökad kapaciteten med cirka 100 nya boenderum. Det bedöms ge en ökad ändamålsenlighet och flexibilitet för att möta efterfrågan.

Kortare löptider för nytillkomna hyresavtal ger också bättre möjligheter till anpassningar över tid. Bedömningen är att de omfattande nybyggnationer som pågår inom myndigheten är avgörande för att kunna erbjuda flexibla och ändamålsenliga lokaler för placerade på SiS. Myndighetens beräkningar visar att lokalkostnaderna kommer att fortsätta öka under budgetperioden på grund av det stora behovet av förnyring och renovering. Även rådande inflationsutveckling har en stark påverkan på lokalkostnader. Hyreskostnaderna som räknas upp varje år enligt indexuppräknings som baseras på KPI för oktober månad har justerats uppåt med 8 procent för år 2023.

Lokalkostnader på längre sikt

SiS har tagit fram en långsiktig lokalförsörjningsplan som har operationaliserats och preciserats om vilka etableringar som är strategiska respektive reguljära. Indelningen skapar utrymme för SiS att prioritera behovet av renoveringar, föra djupgående dialoger med fastighetsägarna och planera åtgärder mer effektivt. Beslutet ökar möjligheten till långsiktig utveckling och samverkan med befintliga hyresvärdar samt prioritering av SiS resurser. Det bör dock tilläggas att vår största hyresvärd

Specialfastigheter som äger 93 procent av lokalerna bör få upp hastigheten i både renoveringar och nybyggnationer. SiS är medvetna om att konkurrensen med exempelvis Kriminalvården påverkar takten i både renoveringar och nybyggnationer och medför att vårt långsiktiga arbete påverkas och kostnaderna ökar.

Nedan presenteras ekonomiska beräkningar för lokalförsörjningsplanen under kommande fem år. I bilaga 1 redovisas SiS lokalförsörjningsplan på tio års sikt.

Tabell 7.1 Kostnader lokalhyra (mnkr)

	Utfall 2022	2023	2024	2025	2026	2027
Hyra aktiva hyresavtal	362	362	374	364	360	359
Hyra pågående projekt		1	53	82	92	92
Indexuppräknings		29	18	9	9	9
Totalt	362	392	445	455	462	460

Tabell 7.2 Finansiering av hyresökningen under budgetperioden (mnkr)

	2024	2025	2026	Totalt
Kostnadsökning	53	10	7	70
Anslagsfinansiering	17	3	2	22

SiS kostnader för hyra av lokaler ökar med cirka 100 mnkr under perioden 2022-2027. Under budgetperioden 2024-2026 ökar kostnaderna med 70 mnkr och andelen som måste finansieras av anslaget uppgår till 22 mnkr i slutet av budgetperioden. För att kunna finansiera en så stor del som möjligt av de ökade kostnaderna har SiS vidtagit åtgärder för att minska kostnaden genom att se över behovet av lokaler och förhandla om hyresavtal då möjlighet ges. Bland annat frånträds ett hyresavtal för uteslussningsboende som verksamheten inte längre har behov av. SiS har initierat omförhandlingar och sänkt kostnaden för lokaler såsom lador med mera. Detta bedöms dock inte som tillräckligt för att finansiera kostnadsökningen.

8. Medarbetare och kompetensförsörjning

Rekryteringsläget är ansträngt och det kommer att krävas insatser och ökade kostnader för att attrahera och behålla medarbetare.

Myndigheten har behov av att stärka kompetensen bland medarbetare i hela myndigheten.

Kompetensförsörjningen är en central fråga att lösa för att klara uppdraget att anvisa plats till barn, unga och vuxna. SiS har under en längre tid haft svårigheter att rekrytera medarbetare med rätt kompetens. Insatser för att stödja SiS hem som har svårt att attrahera eller behålla medarbetare har gjorts, men mer återstår att göra. För att öka förmågan har myndigheten fattat beslut om att stärka HR-kompetensen på alla institutioner samt den nationella rekryteringsorganisationen på SiS.

Lönebildningen är en viktig faktor för att kunna konkurrera med andra arbetsgivare som behöver samma yrkeskategorier som SiS. Det är viktigt att kunna erbjuda en konkurrenskraftig lön och det svåra rekryteringsläget påverkar lönenivån i myndigheten. För att säkerställa myndighetens kompetensförsörjning särskilt gällande behandlingspedagoger har SiS beslutat om en lönesatsning för denna yrkesgrupp som innebär ökade kostnader med cirka 30 miljoner kronor. Samtidigt behöver SiS fortsätta med lönesatsning även för andra yrkesgrupper under budgetperioden.

IVOs analys visar att tillgång till psykologer och behandlingssekreterare, dvs. professioner som organiserar och stödjer behandlingspersonalen samt genomför kvalificerade bedömnings- och behandlingsinsatser, har en stabiliserande effekt²⁴. Även sjuksköterskorna har en nyckelroll i att samordna institutionernas hälso- och sjukvårdsarbete och kontakterna med regionvården.

SiS har haft svårigheter att rekrytera yrkesgrupper som är kritiska för kärnverksamheten såsom psykologer, lärare och sjuksköterskor. I tabellen nedan framgår utvecklingen för dessa yrkesgrupper under de senaste tre åren. Antalet årsarbetare psykologer har gått ner. Även behöriga lärare har en liknande utveckling och rekryteringssvårigheter förekommer även inom yrkesgruppen sjuksköterskor.

²⁴ Tillsyn av SiS särskilda ungdomshem 2021-2022. Redovisning av regeringsuppdrag S2021/03345

8.1 Utveckling av yrkeskategorier som har en direkt bäring på SiS uppdrag

	2020	2021	2022
Psykologer	79	80	72
Behöriga lärare	288	285	266
Sjuksköterskor	91	95	89

Källa: SiS lönesystem

För att kunna tillgodose barn, unga och vuxnas behov behöver bemanningen för dessa yrkesgrupper utökas. Även IVOs rapport pekar på att ytterligare kompetens behöver tillföras²⁵. Samtidigt behöver SiS attrahera och behålla medarbetare för dessa yrkesgrupper genom bl.a. konkurrenskraftiga löner. Utökning av bemanning och konkurrenskraftiga löner medför ökade kostnader för myndigheten.

SiS bedömning är att behovet av psykologer och sjuksköterskor behöver ökas med 20 procent eller cirka 26 mnkr för att kunna tillgodose barn, ungdomars och klienternas behov. Detta motsvarar en anslagsförstärkning med 8 mnkr.

I syfte att skapa en sammanhållen organisation för myndighetens kompetensutvecklingsinsatser är en ny utbildningsorganisation under uppbyggnad. I inledningsskedet av att bygga upp organisationen har huvudsakligt fokus varit att skapa och införa SiS grundutbildning, vilket är en omfattande reform i myndigheten som syftar till att ge medarbetare bättre förutsättningar för att börja arbeta i myndigheten och vilja stanna kvar och utvecklas. I tidigare budgetunderlag har kostnaderna beräknats till drygt 50 miljoner kronor för den nya utbildningsorganisationen.

SiS planerar även att bygga upp en obligatorisk fortbildningsutbildning för alla klientnära medarbetare under en 5 års period. Detta medför ytterligare kostnader med 20 mnkr om personal ska kunna gå ifrån för regelbunden vidareutbildning och bemanningen ska vara stabil över dagen.

²⁵ Tillsyn av SiS särskilda ungdomshem 2021-2022. Redovisning av regeringsuppdrag S2021/03345

9. Verksamhetsutveckling

Myndigheten kommer att behöva fortsätta utveckla och förstärka den nya organisationen för att få större genomslag i ledning och styrning samt metoder för att möta barns, ungdomars och klienters behov. Kostnaden för utvecklingen bedöms öka under budgetperioden.

Pågående regeringsuppdrag med tidsbegränsat finansiering bör permanentas och satsningen integreras i myndighetens ordinarie anslag när pågående uppdrag övergår i ordinarie verksamhet.

Ny organisation

En ny organisation trädde i kraft 1 januari 2023 och den ska bidra till att ledning och styrning får större genomslag i verksamheten och leda till en mer enhetlig och verksamhetsnära styrning och verksamhetsutveckling. I den nya organisationen har SiS tre verksamhetskontor avvecklats och istället bildats två nya nationella avdelningar.

Det som återstår att göra är att normera verksamheten på SiS hem och ge goda förutsättningar för likvärdig och effektiv ledning och styrning. Arbetet har påbörjats under 2022 och kommer att fortsätta under 2023. Målet är att alla SiS hem ska vara organiserade så likartat som möjligt avseende roller, ansvar och befogenheter för att få full effekt av ledning och styrning i verksamheten.

En översyn av resursfördelningsmodellen kommer att göras under 2023. Syftet med översynen är att bättre anpassa resursfördelningsmodellen efter olika förutsättningar och målgrupper på SiS hem. Det finns ett behov av förstärkningar avseende stödfunktioner på ett flertal SiS hem. Översynen och normeringen av verksamheten på SiS hem kommer att medföra ökade kostnader och förstärkningar för bland annat stödfunktioner. Kostnaderna uppskattas till 22 mnkr totalt och 7 mnkr i förstärkt anslag.

Systematiskt kvalitetsarbete

SiS behöver utveckla det systematiska kvalitetsarbetet. Att myndigheten har ett väl fungerande systematiskt kvalitetsarbete är centralt utifrån ett brukar- och barnrättsperspektiv. Det är prioriterat för SiS att stärka förmågan att fånga tidiga signaler gällande brister i verksamheten.

Samverkan

En strategi för samverkan med civilsamhället har tagits fram och anger vilka strukturer för dialog och inflytande som ska finnas på olika nivåer i SiS verksamhet och för olika sammanhang.

Samverkansbehovet med externa aktörer är ett mycket angeläget område för myndigheten och behöver utvecklas. Insatser för att stärka samverkan under och efter avslutad vård är viktig eftersom det ger svar på om insatserna under placeringen på SiS har givit önskat resultat. Det pågår ett arbete med att utveckla systemstödet för socialtjänstenkäten, som är en betydelsefull del i samverkan med socialtjänsten och uppföljning av verksamheten.

Översyn av hälso- och sjukvårdsuppdraget

SiS har under 2022 initierat en utredning som syftar till att utreda hälso- och sjukvårdsuppdraget inom SiS och hur samverkan med regioner och andra vårdgivare bäst kan utformas. Genomlysningen syftar till att ge en uppdaterad bild av målgruppernas samlade vårdbehov inom hälso- och sjukvårdsområdet samt av de hälso- och sjukvårdsinsatser som idag genomförs inom missbruksvården och ungdomsvården. Utifrån den samlade bilden ska myndigheten kunna ta ställning till vilken hälso- och sjukvård SiS som vårdgivare ska utföra samt hur vården ska organiseras inom myndigheten.

Översynen av hälso- och sjukvårdsuppdraget kommer att vara färdig under våren 2023. Det är dock mycket som talar för att sjuksköterskebemanningen är otillräcklig. Ungdomshemmen signalerar för svårigheter att fullfölja elevhälsouppdraget då mycket tid behöver ägnas åt annan hälso- och sjukvård pga. de omfattande somatiska och psykiatriska behoven. Det finns också behov att bygga upp en sjuksköterskejour för hälso- och sjukvårdsfrågor. Bilden är samstämmig bland samtliga chefer för hälso- och sjukvårdspersonal i att frånvaron av sjuksköterskejour är ett stort bekymmer för verksamheten både utifrån en patientsäkerhet och ur ett arbetsmiljöperspektiv för personalen.

Pågående regleringsbrevsuppdrag

SiS medverkar i flera regleringsuppdrag under projektform med tidsbegränsat finansiering. Projektet *Integrerad vård* är ett exempel på ett uppdrag som samordnas av Socialstyrelsen och ska genomföras under åren 2021-2024 och leda till utvecklade och förbättrade former för samverkan med regionerna. SiS bedömning är att detta är ett arbete som både behöver fortsätta men också utökas efter 2025 för att kunna utveckla och förbättra vårdkedjan.

SiS anser att tidsbegränsade satsningar bör permanentas och integreras i myndighetens ordinarie anslag när pågående uppdrag övergår i ordinarie verksamhet. SiS bedömer att 10 miljoner kronor årligen bör tillföras myndighetens ram från och med år 2025. Det är väsentligt att behålla kompetensen för att kunna vidmakthålla uppbyggda strukturer samt utveckla och implementera eventuella nya förslag.

10. IT-stöd och digitalisering

SiS behöver fortsätta åtgärda den tekniska skulden genom att utveckla infrastruktur, modernisera stöd- och verksamhetssystem samt införa verksamhetsstödjande digitala verktyg i enlighet med myndighetens digitaliseringsstrategi. Kostnaden bedöms öka under budgetperioden men bedöms rymmas inom nuvarande anslagsnivåer.

Myndigheten har under 2022 beslutat om en digitaliseringsstrategi med visionen att SiS ska vara en modern myndighet med hög mognad inom digitalisering. Strategin ska kompletteras med en digitaliseringsplan, som på en övergripande nivå beskriver vilka områden myndigheten behöver prioritera för att uppnå visionen i digitaliseringsstrategin.

Digitalisering definieras i strategin som verksamhetsutveckling med hjälp av digital teknologi. Det innebär att digitaliseringen inte är fristående från övrig verksamhetsutveckling utan är en integrerad del av utvecklingsarbetet i myndigheten.

För att förverkliga visionen och målet med digitaliseringen behöver medarbetarna på IT- och digitaliseringsavdelningen kompetensutvecklas samtidigt som avdelningen behöver förstärkas med kritiska kompetenser som idag saknas inom bland annat IT-säkerhet, arkitektur, modellering och kravanalys. Även verksamheten kommer att behöva öka sitt engagemang och sin kompetens inom digitalisering.

I början av budgetperioden 2024-2026 ligger fokus på att utveckla den tekniska infrastrukturen, utveckla IT-styrningen, införa portföljstyrning, minska konsultkvoten och skapa förutsättningar för ett systematiskt och strukturerat arbetssätt med digitaliseringen. I slutet av budgetperioden räknar SiS med att verksamheten, i större utsträckning än idag, kommer att kunna nyttja de möjligheter som den digitala tekniken erbjuder för att myndigheten ska uppnå sina mål.

De nya digitala stöd och verktyg som tas fram för verksamheten medför ökade kostnader för drift och förvaltning. Kostnader som till viss del kan kompenseras av en mer modern och kostnadseffektiv verksamhet med mindre administration och manuella processer. Genom att ersätta föråldrade IT-system med modern teknik ökar kvalitén i verksamheten till nytta för medarbetare såväl som för barn, unga och klienter samt externa samverkansparter och intressenter.

11. SiS ekonomi

SiS finansiering

SiS grundfinansiering i budgetunderlaget utgörs av ett anslag med två anslagsposter. *Anslagspost 1* utgår ifrån grundfinansieringen där 31 procent av ungdomsvården enligt LVU och missbruksvården enligt LVM finansieras av anslag. Återstående 69 procent finansieras av avgiftsintäkter från kommuner. *Anslagspost 2* är avsedd att till 100 procent finansiera verkställigheten av sluten ungdomsvård enligt LSU.

Finansieringsmodell och avgiftssubventioner

Regeringen konstaterar i budgetpropositionen för 2023 att det finns ett stort behov hos kommunerna att kunna placera ungdomar på särskilda ungdomshem och att socialtjänsten måste kunna ge en adekvat insats för att förhindra fortsatt kriminalitet och återfall. Regeringen gjorde bedömningen att en subvention kan möjliggöra detta och bidra till att de ungdomar som är i behov av vård kan beredas sådan vid SiS särskilda ungdomshem.

SiS delar denna bedömning och anser att det är av vikt att avgiftsnivån inte ska vara avgörande för om barn, unga och vuxna får adekvat vård och behandling. Dock kommer myndighetens kostnader att fortsätta öka framöver, vilket framgår av tabellen om verksamhetens finansiering. De ökade kostnaderna är huvudsakligen en konsekvens av ökade antal platser, verksamhetsutveckling, säkerhetshöjning och förnyring av myndighetens lokaler. Behoven hos myndighetens målgrupp har också förändrats, vilket framgår av avsnitt *Vård av unga* och *Missbruksvården*, vilket medför ökade kostnader per plats. På sikt kommer det således att krävas ytterligare åtgärder för att kostnaderna för kommunerna inte ska öka.

Det bör därför utredas om statens ansvar för vården och behandlingen av målgruppen är rimligt avvägt i förhållande till kommunernas ansvar. I takt med att målgruppen som placeras på SiS förändras ser myndigheten att det finns ett behov om en förändrad finansieringsmodell och en förskjutning av ansvar från kommun till stat. SiS anser att det bör övervägas att permanenta avgiftssubventionen och integrera subventionen som en naturlig del i myndighetens ordinarie anslag genom att ändra finansieringsvillkor mellan anslagsfinansierad och avgiftsbelagd verksamhet.

Ekonomiskt resultat

Under 2022 var verksamheten uppdelad i tre anslagsposter. *Anslagspost 1* har finansierat 35 procent av SiS missbruksvård enligt LVM samt SiS ungdomsvård enligt LVU. Återstående 65 procent har finansierats av avgiftsintäkter från kommuner. *Anslagspost 2* är avsedd att till 100 procent finansiera verkställigheten av sluten

ungdomsvård enligt LSU. *Anslagspost 3* har subventionerat den vårdavgift som kommunerna erlägger för vistelser vid SiS ungdomsvård enligt LVU. Subventionen är en del av riksdagens beslut om en satsning inom vård-och omsorgsverksamheten.

SiS utgående överföringsbelopp på *anslagspost 1* och *anslagspost 2* uppgår till cirka 3 miljoner kronor i slutet av 2022. Anslaget för subvention har inte kunnat nyttjas fullt ut, trots att antalet vård dygn har ökat jämfört med föregående år. Samtidigt har utfallet vård dygn under året varit lägre i förhållande till planerade vård dygn vilket är orsaken till att subventionen inte har kunnat nyttjas fullt.

Inom den avgiftsfinansierade verksamheten har myndigheten minskat det ackumulerade underskottet från 147 miljoner kronor till 60 miljoner kronor.

Verksamhetens finansiering

SiS bedömning är att anslaget behöver förstärkas under perioden 2024-2026. I tabellen nedan redovisas de föreslagna anslagsnivåerna för respektive år under budgetperioden.

Tabell 11.1 Verksamhetens finansiering (tkr)

	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Beräkning	2025 Beräkning	2026 Beräkning
Anslag					
Utgiftsområde 9					
Anslag - anslagspost 1	1 135 740	1 187 679	1 296 544	1 372 717	1 376 047
Anslag - anslagspost 2	247 778	262 500	312 396	312 396	312 396
Anslag - anslagspost 3	484 000	484 000	532 000		
Summa anslag	1 867 518	1 934 179	2 140 940	1 685 113	1 688 443
Avgiftsinkomster som disponeras					
Vårdavgifter	1 839 211	1 963 000	2 352 188	3 032 371	3 035 941
Summa avgiftsinkomster som disponeras	1 839 211	1 963 000	2 352 188	3 032 371	3 035 941
Övriga inkomster som disponeras					
Bidrag	25 298	25 000	25 000	25 000	25 000
Finansiella intäkter	1150	1200	800	400	400
Övriga inkomster	2 528	2 500	2 500	2 500	2 500
Summa övriga inkomster	28 976	28 700	28 300	27 900	27 900
Total finansiering	3 735 705	3 925 879	4 521 428	4 745 384	4 752 284

Verksamhetsinvesteringar

Investeringar i anläggningstillgångar och lån i Riksgäldskontoret

Investeringsbehovet inom verksamheten kommer fortsätta vara stort. SiS föreslår därför att låneramen uppgår till 190 miljoner kronor för perioden 2024- 2026.

Räntekonto med kredit i Riksgäldskontoret

SiS anholder om att få behålla nuvarande räntekontokredit på 218 309 tkr.

Anslagssparande/Anslagskredit på ramanslag

SiS bedömer att storleken på både anslagssparandet och anslagskrediten bör ligga på 3 procent.

Tabell 11.2 Verksamhetsinvesteringar

	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Beräkning	2025 Beräkning	2026 Beräkning
Immateriella investeringar					
Datasystem, rättigheter m.m.	0	0	0	0	0
Maskiner, inventarier och installationer	23 671	60 000	60 000	60 000	60 000
Byggnader, mark och annan fast egendom	4 111	5 000	10 000	10 000	10 000
Övriga verksamhetsinvesteringar	0	0	0	0	0
Summa verksamhetsinvesteringar	27 782	65 000	70 000	70 000	70 000
Finansiering					
Lån i Riksgäldskontoret (2 kap.1§ kapitalförsörjningsförordningen)	27 782	65 000	70 000	70 000	70 000
Bidrag (2 kap. 3 § kapitalförsörjningsförordningen)	0	0	0	0	0
Finansiell leasing (2 kap. 5 § kapitalförsörjningsförordningen)	0	0	0	0	0
Anslag (efter medgivande av regeringen)	0	0	0	0	0
Summa finansiering	27 782	65 000	70 000	70 000	70 000

Tabell 11.3 Låneram och räntor för verksamhetsinvesteringar (tkr)

	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Beräkning	2025 Beräkning	2026 Beräkning
IB lån i Riksgäldskontoret	135 223	112 154	132 154	151 154	161 154
Nyupplåning (+)	27 445	65 000	70 000	70 000	70 000
Amorteringar (-)	-50 514	-45 000	-51 000	-60 000	-66 000
UB lån i RGK	112 154	132 154	151 154	161 154	165 154
Beslutat/föreslagen låneram	170 000	190 000	190 000	190 000	190 000
Ränteutgift	121	150	160	180	200
Summa amorteringar och ränteutgifter	50 635	45 150	51 160	60 180	66 200
Finansiering av räntor och avskrivningar					
- utgiftsområde 09, anslag 04 006 ap 1	15 697	13 997	15 860	18 656	20 522
- avgifter	34 938	31 153	35 300	41 524	45 678
Summa finansiering	50 635	45 150	51 160	60 180	66 200

Tabell 11.4 Räntekontokredit (tkr)

	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Beräkning
Maximalt utnyttjad räntekontokredit under året	148 223	170 000	180 000
Minsta behållning på räntekontot under året			
Behållning på räntekonto i Riksgäldskontoret	41 590	10 000	
Räntekontokredit i Riksgäldskontoret			50 000
Beslutat/föreslagen låneram	200 000	218 309	218 309

[illegible]

Totalt antal boenderum LVU och LVM utan avveckling	1109	1173	1187	1215	1229	1243	1257	1257	1257	1257
Totalt antal boenderum LVU och LVM med avveckling	1109	1147	1161	1175	1159	1173	1187	1187	1166	1166

Prognosen förutsätter att beslut tas om expanderings på strategiska etableringar och avveckling sker på vissa reguljära etableringar.

Prognos hyra, mnkr - aktiva avtal och pågående projekt

År	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Hyra aktiva avtal	390,6	392	372	368	366,1	366,2	366,4	366,5	366,7	366,9
Hyra pågående projekt	0,6	52,6	83	94	94,2	96	98	100	102	104
Summa hyra	391,2	444,6	455	462	460,3	462,2	464,4	466,5	468,7	470,9

Prognos totala lokalkostnader, mnkr

År	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Hyra	391,2	444,6	455	462	460,3	462,2	464,4	466,5	468,7	470,9
Simulering – avgående och tillkommande lokaler ej beslutat	0	0	6,7	4,5	4,3	9,6	9,7	15,6	8,5	8,7
Förvaltningskostnader	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134
Avskrivning	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
Summa lokalkostnad	546,2	600,6	618,7	624,5	623,6	631,8	635,1	644,1	640,2	643,6

Bilaga 2 – Förteckning över SiS författningar

SiSFS 2022:1 Statens institutionsstyrelses föreskrifter om vårdavgifter för ungdomar som vistas vid särskilda ungdomshem med stöd av 3 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) m.m.

SiSFS 2022:2 Statens institutionsstyrelses föreskrifter om vårdavgifter för personer med missbruk som vårdas vid LVM-hem med stöd av lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM).